

Close up:
Marion Bloem –
Een meisje van 70

Marion Bloem:
**‘Ivan is bij
me, ik voel zijn
energie’**

Kunstenares en schrijfster Marion Bloem was vijftig jaar samen met Ivan Wolffers. Sinds oktober 2022 is ze weduwe. Over hun liefde en haar rouw gaan de documentaire Een meisje van 70 en haar nieuwe roman Verkleed in vreugde.

TEKST: BRAM DE GRAAF
BEELD: PAUL TOLENAAR, IRIS PLANTING

Let niet op de rotzooi”, zegt Marion Bloem. “Het is verschrikkelijk.” In haar villa in de bossen van Bosch en Duin staan de verhuisdozen hoog opgestapeld. Meters boeken en ontelbare souvenirs uit verre landen, zoals wajangpoppen en beeldjes, moeten nog worden ingepakt. Het huis is te groot en te duur geworden voor een vrouw alleen. Op 7 oktober 2022 overleed haar echtgenoot Ivan Wolffers, met wie ze ruim vijftig jaar samen was. Twintig jaar lang vocht hij tegen prostaatkanker. “Ik wilde niet verhuizen, maar heb geen keus. Het was ook Ivans wens. Ik moest alles doen wat ik niet had kunnen doen door zijn ziekte en de mantelzorg. Reizen, schrijven, doorgaan met dat wat wij ooit samen begonnen. ‘Doe alles weg!’ zei hij. ‘En leef!’”

Huwelijk

De documentaire *Een meisje van 70* volgt Marion in de laatste maanden voor zijn dood en de anderhalf jaar daarna. “De film zou over mijn kunstenaarschap gaan. Maar Ivan ging erg achteruit. De focus lag toen ook op ons huwelijk en zijn ziekte. ▸

A woman with long brown hair, wearing a vibrant red knitted sweater, is seated on a wooden chair. She is smiling warmly at the camera. The setting is cozy, with a lit candle in a white holder to her right, casting a soft glow. The background features a colorful abstract painting with warm tones of red, orange, and yellow. She is holding a black and red patterned object, possibly a bag or a piece of clothing, in her lap. The overall atmosphere is intimate and comforting.

'Van Ivan moest ik alles doen wat ik niet kon doen door zijn ziekte en de mantelzorg. Hij zei: leef!'

PASPOORT

Naam: Marion Bloem

Geboren: 24 augustus 1952 in Arnhem

Privé: Weduwe van arts/publicist Ivan Wolffers (overleden in 2022)

Opleiding: Studeerde psychologie in Utrecht

Carrière: Debuteerde in 1972 als schrijver. Er verschenen sindsdien bijna zestig titels van haar. Fictie, non-fictie en poëzie, zoals *Geen gewoon Indisch meisje* (1983), *Als je man verandert* (2010, over prostaatkanker, de ziekte waaraan Wolffers leed) en onlangs *Verkleed in vreugde*. Ze zette zich in voor migranten in Nederland, regisseerde films, o.a. *Ver van familie* (2008), en is actief als beeldend kunstenaar. Eind 2022 won ze voor haar gehele oeuvre de Constantijn Huygens-prijs.

◁ En dat vond ik eigenlijk een te intieme kwestie. Het is uiteindelijk vooral een film geworden over Ivans overlijden en hoe ik daarmee omga, met kunst als overlevingsstrategie. Schilderen, tekenen en de sociale media hielden me in de rouwfase overeind. Mijn verdriet kon ik nog niet in woorden uiten. De schilderijen die ik na zijn overlijden maakte, zijn minder kleurrijk dan wat ik vroeger maakte en die op exposities in de film worden getoond. Dat is oud, kleurrijk werk. In de beelden van mijn atelier zie je op de grond nieuw werk. Dat is heel donker.”

Ivan Wolffers vertelt in de documentaire over hun ontmoeting en liefde. De twee leerden elkaar begin jaren 70 kennen. Wolffers spreekt over een verbluffende schoonheid, naar wie hij niet durfde toe te stappen in een discotheek. “Uiteindelijk kwam zij naar mij toe en zijn we gaan praten”, zegt hij. “We zijn nooit opgehouden met praten. Nooit. Aan één stuk door, 51 jaar.”

Blunder

Samen leefden ze hun droom van schrijven en reizen. Marion, kind van Indische immigranten die na de Tweede Wereldoorlog getraumatiseerd door de Japanse bezetting en de Indonesische revolutie hun geboorteland waren ontvlucht, had al gedichten en proza geschreven. Ze bewaarde die in een doos onder haar bed. Wolffers was daarvan zo onder de indruk dat hij die stiekem naar een uitgever stuurde. “De grootste blunder die ik ooit heb begaan. Maar ik vond het zo geweldig.”

Hij stimuleerde haar te schrijven over haar Indische achtergrond. In zijn laatste weken twijfelde ze of ze de roman waaraan ze was begonnen, *Meisjes uit het dorp*, nog wel zou afschrijven. “Je kunt het niet maken naar mij toe”, zegt Wolffers in de film. “Want ik wil, waar ik ook ben, het aflezen en het einde leren kennen.” Marion: “Ik mis hem erg. We deden extreem veel samen sinds hij de diagnose prostaatkanker kreeg en waren met elkaar verweven.”

Na de diagnose in 2002 leefde hij nog twintig jaar. Terwijl de artsen hem toen nog maximaal drie jaar gaven.

Beschouw je dat als een cadeau?

“Cadeau!?! Prostaatkanker heb je samen. Onze seksualiteit werd door die ziekte doodgemaakt. Toen we het hoorden was hij 54 en waren we 30 jaar samen. Hij hield zich vast aan het verhaal van een man die nog vijftien jaar had geleefd en hoopte dat hem dat ook zou lukken. Door medische ontwikkelingen werd die kanker beter te behandelen. Sloeg iets niet aan, bleek er toch weer een nieuw middel dat we konden uitproberen. Maar de bijwerkingen waren soms verschrikkelijk. Ik herkende dan mijn eigen man niet meer terug. Liet zijn geheugen hem in de steek, kon hij niet tegen drukte. En juist door die middelen had hij angst om dood te gaan. Het was een continue terugkerende stress. Maar je aanvaardt wat je niet kunt veranderen.”

Was je voorbereid op een leven zonder hem?

“Ik moest echt iets overwinnen om hem niet achterna te willen. Mijn ouders waren bijna zestig jaar samen. Toen mijn vader op zijn 88ste overleed, begreep ik niet hoe zwaar dat voor mijn moeder was. Zei ik ongeduldig: ‘Mam, het is twee jaar geleden.’ Nu begrijp ik dat pas. Eigenlijk sterf je mee, maar je lichaam moet door. Die pijn kun je alleen begrijpen als je zo lang met iemand samen bent geweest. Het verlangen ‘was hij er nog maar’ gaat nooit meer weg. Maar hij ging door zo’n hel. Hij kon niet langer.”

Was zijn overlijden een gezamenlijk besluit?

“Ik heb gezegd: ‘Als je wilt gaan, mag je.’ Zou hij ook tegen mij hebben gezegd. We hadden altijd een heel volwassen relatie, waarbij we elkaar niet wilden bezitten. We gunden elkaar vrijheid en ruimte, ook hiermee. Die laatste periode was mensonwaardig. Ivan wilde de lijdensweg van gebroken botten niet. Hij was hier klaar. Ik wilde niet huilen, wilde sterk zijn voor hem. Hij

*'Ik moest echt iets overwinnen
om hem niet achterna te willen'*

vond het al moeilijk genoeg om mij achter te laten en voelde zich daarover schuldig. De ochtend van zijn euthanasie zei ik: 'Als je nog wat langer wilt blijven, zorg ik graag voor je.' Hij begon te huilen. 'Dat is liefde, Marion. Echte liefde. Maar het is goed zo.' Dus het is goed..."

Een lange stilte.

En nu? Inpakken, verhuizen...

"Ik ben uit die vreselijke rouwmist getrokken dankzij het schrijven van mijn roman *Verkleed in vreugde*. En Ivan is altijd bij me. Ik voel zijn energie. Ik wilde eerst zijn spullen niet wegdoen. Bij alles wat ik moet

weggoeien, komt een halve eeuw geschiedenis en dialoog terug. Maar nu kan ik loslaten. Want hij is in mij, hij is overal. Ik heb ook geen keuze, ik moet hier weg. En ik weet dat Ivan dat ook wil. Mijn zoon Kaja, die ook in de rouw zit want zijn vader was zijn beste vriend, zegt ook: 'Gooi alles weg, laat alles achter en kom dichterbij mij wonen. Zorg dat je nog een paar leuke jaren hebt.' Heel lief."

Gaat dat lukken?

"Ik zal Ivan in alles missen. Niemand kan hem vervangen. Maar ik heb nog een taak. Ivan dacht in alles wat hij deed altijd aan de medemens. Ik wil zijn erfenis koesteren.

We hebben een stichting, die ga ik naar hem vernoemen, waarmee we ons inzetten voor migranten. Ivan zei: 'Je hebt een taak, je hebt gestudeerd en veel gereisd. Doe iets met die kennis!' Ik begin daar nu eindelijk weer kracht voor te vinden. Momenteel voel ik me geroepen om mensen die rouwen te steunen. Daarom heb ik vorig jaar een serie voorstellingen gedaan over rouw. Zwaar, maar als dan na afloop mensen mij vertelden dat ze er veel aan hadden gehad, was ik dankbaar. Dus als deze documentaire dat effect ook heeft, is die geslaagd."

Close up: Marion Bloem – Een meisje van 70 | dinsdag | 22.40 | AVROTROS | NPO 2